

Opetus- ja kulttuuriministeriö

11/4.1/18

21.6.2018

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistaminen – työryhmämietinnöstä (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:23)

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta edistää sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnassa, joten neuvottelukunnan lausunto keskittyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökulmiin. (Alla oleva numerointi on sähköisen lausuntopalvelun numerointi.)

Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistaminen on kannatettavaa ja tarpeellista koska se päivittää lainsäädäntöä 2000-luvulle. Julkisen vallan vastuu kansalaisten oikeuksien ja peruspalveluiden tasa-arvoisesta toteutumisesta on jakamaton. Esityksen perusteluissa todetaan, että kansalaisten kulttuuriset oikeudet ja kulttuuripalvelut toteutuvat eri kunnissa epätasa-arvoisesti ja samalla todetaan, ettei tällä lailla ole tarkoitus antaa kunnille lisävelvoitteita. Pelkät hyvää tarkoittavat tavoitteet eivät kuitenkaan edistä riittävästi kansalaisten tasa-arvoisia kulttuurisia oikeuksia.

Maakunta- ja sote-uudistuksen toteutuessa sivistystoimialasta on muodostumassa kunnan keskeinen toimiala. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta katsoo, että uusi tilanne perustelee kuntien kulttuuri- ja taidesektorin resurssien avoimen tarkastelun.

2. Onko esityksen tavoitteissa ja keskeisissä ehdotuksissa otettu huomioon keskeiset asiat?

Nykyisessä laissa kuntien kulttuuritoiminnasta ei määritellä lain tavoitteita. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitää erinomaisena esityksen tavoitetta vahvistaa kuntien kulttuuritoiminnan toimintaedellytyksiä sekä edistää demokratiaa, asiakaslähtöisyyttä, **tasa-arvoa**, kestävästä kehityksestä sekä kulttuurista moninaisuutta ja vuoropuhelua. Esityksessä ei kuitenkaan määritellä tasa-arvoa. Esitykseen tulee kirjata auki sukupuolten tasa-arvon edistäminen. Suomen lainsäädännössä tasa-arvo viittaa nimenomaan sukupuolten tasa-arvoon.

3. Onko esityksen vaikutuksissa otettu huomioon keskeiset asiat?

Esityksen sukupuolivaikutuksissa mainitaan miesten ja naisten toimiminen osin eri kulttuurin ja taiteen ammateissa. Kulttuuriala on segregoitunut. Esityksessä todetaan, että organisaatiohierarkiassa ja tulotasossa miehet ovat naisia paremmassa asemassa. Kulttuuri- ja taidealalla naiset työllistyvät useammin julkiselle sektorille ja miehet naisia useammin yksityiselle sektorille.

Esityksen sukupuolivaikutuksiin on kirjattu: Tätä lakiesitystä toimeenpanevien tahojen tulisi ottaa huomioon sukupuolten välisen tasa-arvon toteutuminen muun muassa henkilöstöresurssissa. Tämä edellyttää, että kunnissa kartoitetaan ja analysoidaan nykytilanne sukupuolinäkökulmasta.

Kulttuurilla ja taiteella on myös kaikkia sukupuolia voimaannuttava vaikutus. Kulttuurin ja taiteen avulla voidaan purkaa ahtaita sukupuolirooleja, tehdä norminpurkutyötä. Sukupuolivaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella kulttuuritoimintaa ja taidetta myös sen tuottaman sisällön kautta.

5. Onko 2 § (Lain tavoite) ja sen yksityiskohtaiset perustelut tarkoituksenmukainen?

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitää hyvänä, että esitykseen laiksi kulttuuritoiminnasta on kirjattu lain tavoitteet, joista yksi on tasa-arvon edistäminen.

11. Onko 8 § (Tiedon tuottaminen ja arviointi) ja sen yksityiskohtaiset perustelut tarkoituksenmukainen?

Nykyisessä laissa kuntien kulttuuritoiminnasta ei käsitellä tiedon tuottamista ja arviointia. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannattaa tiedon tuottamisen ja arvioinnin kirjaamista lakiin. Esityksen mukaan kuntien kulttuuritoimintaa koskevan tiedon tuottamisen ja arvioinnin tarkoituksena on tukea lain tavoitteiden ja tehtävien toteutumista – siis myös sukupuolten tasa-arvon edistämistä.

Tiedon tuottamista ja arviointia tulee kehittää. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korostaa, että kaikki tieto tulee koota sukupuolen mukaan eriteltynä ja arvioida sukupuolen mukaan. Tiedolla johtaminen ja kehittäminen kulttuuritoimessa on ollut haastavaa koska tilastot ovat olleet hajallaan ja eri toimijoiden tuottamia. Uuden lain 8 §, tiedon tuottaminen ja arviointi, mahdollistaa tiedon tuottamisen ja arvioinnin kehittämisen myös aiempaa sukupuolitietoisemmaksi.

Sari Raassina
puheenjohtaja

Hannele Varsa
pääsihteeri